

Rapport från offentlig sammanträde med Samråds- och MKB-grupp Forsmark

Frågan om vilken kommun Svensk Kärnbränslehantering, SKB AB, vill ska bli slutstation för det svenska kärnbränsleavfallet närmar sig ett avgörande. Oskarshamn och Östhammar är de två kommuner som SKB väljer emellan. Företaget har meddelat att de tänker göra sitt val redan i början av 2009. När ansökan lämnats in senare under året ligger beslutet först hos miljödomstolen. Slutligen avgör regeringen.

Sammanlagt närvarade omkring 40 personer, cirka hälften var representanter från SKB AB, SKI, Länsstyrelsen i Uppsala län, Östhammars kommun och hälften från miljöorganisationer. Bara enstaka representanter från lokalbefolkningen var med.

Onsdagen den 27 februari hölls ännu ett i en lång rad av samrådsmöten i Östhammar i Uppland. Närvarade gjorde SKB AB, liksom representanter från Östhammars kommun, Länsstyrelsen i Uppsala län och Statens kärnkraftinspektion, SKI. Miljöorganisationer och några representanter från lokalbefolkningen satt på åhörarplats.

Bristfälligt underlag

När ordförande för dagen, Ulf Henricsson, pensionerat länsråd från länsstyrelsen i Uppsala län, satt igång mötet begärde Bertil Alm (c), Östhammars kommuns MKB-grupp ordet. Han kritiserade att inga skriftliga möteshandlingar förutom dagordning skickas ut inför samråden.

– Det här är ett samråd enligt miljöbalken där olika parter ska utbyta information. Att samråda kring information som ges muntligen på ett möte är ganska svårt. Hade vi fått ut något skriftligt material innan mötet skulle det höja nivån i processen, sa han.

Bertil Alm (c), Östhammars MKB-grupp

Saida Laârouchi Engström, avdelningschef för MKB och samhällskontakter på SKB AB, svarade att samrådet är ett komplement till andra samråd med teman där skriftliga underlag finns.

Marken köpt

Olle Olsson, avdelningschef för platsundersökningar, SKB AB, berättade att företaget nu köpt loss mark såväl i Östhammar, av Sveaskog, som i Oskarshamn. I Östhammar har man fått köpa mark av Sveaskog endast för en slutförvaringsanläggning och med återköpsrätt för Sveaskog om valet faller på Oskarshamn.

Strålningen en psykosocial fråga

Miles Goldstick, Milkas, passade på att fråga om det finns några planer på att göra en miljömedicinsk konsekvensbeskrivning av radiologiska effekter.

– Nej vi gör miljömedicinska bedömningar av luft, buller och psykosociala aspekter, och där kommer ju oro för strålning in, svarade Erik Setzman, enhetschef MKB-enheten, SKB AB.

Saida Laârouchi Engström, SKB AB, fyllde i:

– När det gäller de radiologiska delarna gör vi ingen miljömedicinsk bedömning eftersom det inte ska finnas någon påverkan från slutförvaret. Myndigheterna har gjort den bedömningen när de satt sina gränsvärden. Det får inte vara några utsläpp därutöver från slutförvaret.

Saida Laârouchi Engström
Avdelningschef, MKB och
Samhällskontakter, SKB AB

Bentoniterosion och kopparkorrosion

Men metoden att placera avfallet i kopparkapslar inpackade i bentonitlera, som SKB valt, kritiserades från flera håll. Johan Swahn på Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning MKG, hänvisade till forskning kring mikroorganismer som tyder på att koppar kan rosta beroende på sulfidhalten i marken. Kenneth Gunnarsson från Opinionsgruppen för säker slutförvaring, Oss, påminde SKB om vad SSI anmärkt på under ett tidigare samråd, att forskningen kring hur bentonit eroderar och fungerar över tid inte är komplett och att man räknar med att behöva forska till omkring 2020 för att ha bättre underlag på materialet.

- Kommer ni att göra ert platsval innan forskningen kring bentonit, som SSI menar kan vara platsavgörande, är avslutad och redovisad frågade han SKB.
- Det är en viktig fråga. Jag är övertygad om att vi har den kunskap som behövs för att fatta ett beslut. Bentoniten kommer att vara väl utredd när vi gör vår säkerhetsanalys av den här frågan, sa Olle Olsson.

Det innebär att frågetecknen kring bentoniten inte påverkar SKB AB:s tidsplan för platsval.

- Nej vi har inte tänkt att förändra planerna, men det finns alltid en reservation om vi får ett oväntat resultat, menade Olsson.

Kenneth Gunnarsson, Ordf. OSS – Opinionsgruppen för säker slutförvaring i Östhammar

SKB bagatelliserar kärnavfallens giftighet

SKB AB har redovisat att avfallet i slutförvaret redan efter 100 000 år är lika "ofarligt" som uranmalm. I själva verket tar det miljarder år innan det har skett. Detta begränsar det tidsperspektiv som diskuteras.

Som svar på en direkt fråga av Johan Swahn, MKG, redovisades det speciella räknesättet, som ligger bakom påståendet:

– Vi räknar uranet, gram för gram, förklarade Olle Olsson från SKB AB, och tycktes mena att i allt svenskt kärnavfall finns det ungefär lika många gram uran som det finns i all svensk uranmalm. Alltså, mängden gift är ungefär densamma.

SKB ser endast till uranhaltens och blundar för de övriga giftiga ämnena, varav en del inte finns i naturen överhuvudtaget; man ser också bort från koncentrationen av gifter i bränslet.

Johan Swahn, Kanslichef, MKG

Mycket luft och lite strålning

En stor del av mötestiden ägnades åt en genomgång av Marie Haeger-Eugensson, IVL, som presenterade en utredning, beställd av SKB AB, över beräknade utsläppshöjningar av kolväten, partiklar och kväveoxider runt Forsmark vid ett bygge av en slutförvaringsanläggning. Några alarmerande utsläpp skulle bygget enligt rapporten inte ge upphov till. När så ordet släpptes fritt den sista halvtimmen reagerade Nils-Axel Mörner (docent i geologi) från Milkas och kritiserade att så mycket tid gick åt till att diskutera luftkvalitet.

– Ytterst är ingen fråga viktigare än den om det radioaktiva utsläppet. Det har gjorts mycket mätningar i hav och sjöar. Detta material hade varit ytterst intressant att få se, hävdade Mörner.

Nils-Axel Mörner, Milkas

Väldigt typiskt möte

Efter mötet suckade Kenneth Gunnarsson, Oss djupt. Det blev som han förväntat.

- Det var ett meningslöst och typiskt möte. Som åhörare blir man en passiv mottagare av information, eftersom vi inte ingår i själva samrådet. SKB styr hela processen och det finns ingen regional arena för diskussion som SKB inte har kontroll över.

Kenneth Gunnarsson anar att processen kommer att gå på sparlåga tills SKB gör sitt platsval.

- Då kommer energin in i frågan igen och människor kommer att reagera, trodde han.

Om samrådsprocessen

Miljökonsekvensbeskrivningen - bakgrund

I början av 2009 kommer SKB att föreslå en plats för slutförvaret, antingen i Oskarshamns kommun eller Östhammars kommun. För att få göra det måste SKB AB enligt miljöbalken först lämna in en ansökan till miljödomstolen med en miljökonsekvensbeskrivning, MKB. MKB ska tas fram i samråd med berörda parter – myndigheter, kommuner, organisationer, allmänhet och enskilda som kan bli berörda.

Om Forsmark väljs inbegriper det provning vid miljödomstolen i såväl Växjö som Stockholm. SKB har skrivit till myndigheterna och försökt få till stånd en samlad provning vid en av orterna. Den frågan är just nu på remiss internt på miljödepartementet.

Varför kallar just SKB till samråd?

SKB leder nu hela samrådsprocessen, efter att länsstyrelsen av sagt sig uppdraget. Enligt länsstyrelsen är detta för att SKB ska känna att det verkligen är företagets ansvar enligt miljöbalken.

Eftersom Sverige har en lagstiftning där

tillverkaren och verksamhetsutövaren har ett producentansvar för att ta hand om avfallet från det som produceras är det kärnkraftsindustrin som har ansvar för att det radioaktiva avfallet tas om hand. Det gör man genom SKB AB.

Kritik riktas mot att SKB AB har ett ekonomiskt intresse av att hitta en så billig lösning som möjligt eftersom det är ett företag sammankopplat med kraftindustrin som tjänar pengar på produktion av kärnkraftsel.

Varför just Östhammar och Oskarshamn?

SKB AB försökte under 90-talet få fler kommuner, varav många med en berggrund som ansågs lämpligare för KBS3, intresserade. Men folkligt motstånd och kommunalt veto satte stopp för planerna. Endast Östhammar och Oskarshamn, två kommuner med kärnkraftverk och en kärnkraftsvänlig opinion, var beredda att gå vidare med planerna. Kärnkraftskommunen Varberg var också påtänkt, men där inträffade ett jordskalv då ärendet diskuterades och kommunen drog sig ur.

Östhammar och Oskarshamn är inte valda därför att de har den bästa berggrunden utan av två andra skäl. Att opinionen i de båda kommunerna ser ut att vara villig att acceptera ett slutförvar innanför kommungränsen är det ena. Det andra är att SKB AB redan investerat i infrastruktur för att ta hand om avfallet i de båda kommunerna.

Återtagbarhet?

En viktig fråga är om avfallet ska förslutas så att det inte går att nå, eller om det ska förvaras så det finns en möjlighet att komma åt det i framtiden. Fördelen med att inte kunna komma åt det är att spridningsrisken för kärnvapen minskar och att man oavsiktligt kommer åt det i en framtid när man kanske inte längre känner till vad det är. Fördelen med att kunna återta det är att man kan oskadliggöra det om bättre teknik tas fram i framtiden, eller om det visar sig att metoden man valt inte fungerar och läckor uppstår.

Ordlista

Milkas – [Miljörelsens kärnavfallssekreteriat](http://www.milkas.se)
MKB – Miljökonsekvensbeskrivning
MKG – [Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning](http://www.mkg.se)
Oss – [Opinionsgruppen för säker slutförvaring i Östhammar](http://www.opinion.se)
SKB – [Svensk Kärnbränslehantering AB](http://www.svensk-karnbranslehantering.se)

Nästa möte med Samråds-MKB-grupp Forsmark:

23 maj 2008, kl 09.00 - 12.30,
Kommunkontoret i Östhammar